

Terveydeksi

Kun pituuskasvu hidastuu

Vastasyntynyt lapsi kasvaa pituutta keskimäärin kolme senttiä kuukaudessa. Sitä kasvu hidastuu niin, että se ennen murrosiän kasvupyrähdystä on noin viisi senttiä vuodessa. Kasvu- ja kilpirauhas-hormonit ovat pituuskasvulle välttämättömiä hormoneja. Murrosiän kasvupyrähdys syntyy sukupuolihormonien ansiosta.

Ravinto ja valo. Monipuolinen ja riittävä ravinto auttaa lasta kasvamaan siihen mittaan, mihin hän perintötekijöiden perusteella kasvaisi. Myös valolla on merkitystä. Lapsen pituuskasvu on kirkkaina kevätkuukausina kaksi kertaa nopeampaa kuin pimeän alkutalven aikana.

Seurantaa neuvoloissa. Lapsen pituutta, kuten myös painoa ja päänympärystä mitataan neuvolakäyntien yhteydessä. Kasvukäyrien avulla päätellään, onko lapsen pituus normaaleissa rajoissa sekä nähdään, mihin suuntaan pituus kehittyä ja huomataan kasvunopeuden muutokset. Käyrästöissä olevan normogrammin avulla voidaan määrittää lapsen tuleva pituus aikuisena. Tämä on kuitenkin vain epätarkka likiarvo.

Lapsen kasvunopeutta verrataan keskimääriin kasvunopeusarvoihin. Istumapituus kertoo alaraajojen ja vartalon pituuden suhteen. Joissakin kasvuhäiriöissä vain vartalon tai raajojen kasvu on poikkeavaa.

Lapsen kehityksen ja kypsytyden astetta seurataan luustoian avulla. Luustoi-
kä arvioidaan vasemman käden ja kyynärpään röntgenkuvista, jotka kertovat kasvulevyjen ja luutumistumakkeiden kehitystasteen.

Kymmeniä syitä. Lyhytkasvuisuutta aiheuttaa häiriö missä tahansa kasvuun vaikuttavassa tekijässä. Lapsi saattaa olla jo syntyessään lyhyt raskauden keston nähten. Syynä voi olla kromosomihäiriö, poikkeava geeni, pieni kohtu, huonosti toimiva istukka, äidin tupakointi tai runsas alkoholin käyttö, jokin äidin sairastama tartuntatauti.

Yksinkertainen syy lyhytkasvuisuuteen on, että lapsi on perinyt pienen aikuis-koon.

Pojilla tilapäistä ja itsestään korjaantuvaa lyhytkasvuisuutta voi aiheuttaa tavallista hitaampi kasvunopeus. Tämä saattaa aiheuttaa ongelmia murrosiässä, jolloin poika on ikäisiään huomattavasti pienempi ja kehityksestä jäljessä.

Aliravitsemus ja pitkäaikaiset sairaudet joko hidastavat pituuskasvua tai alentavat sitä pysyvästi. Jos luusto kypsyy normaalisti, vaikka sairaus muuten hidastaa kasvua, lapsen pituus jää ennakoitua lyhyemmäksi.

Pituuskasvua hidastavat luuston ja ruston kasvuhäiriöt, osteokondrodysplasiat, joista useat ovat perinnöllisiä. Monesti tällaisten lasten raajat ovat epätavallisen lyhyet. Aikuispituus voi lyhentyä 40-50 senttiä.

Kilpirauhasen toiminnan vaje hidastaa kasvua ja kehitystä jo imeväisiässä. Häiriö on harvinainen, mutta sen merkityksen vuoksi kilpirauhasen toiminta tutkitaan vastasyntyneen napaverinäytteestä.

Myös vanhemmilla lapsilla voi olla kilpirauhasen vajaatoimintaa, joka aiheuttaa huomattavaa pituuskasvun hidastumista.

Suoliston imeytymishäiriöt, kuten keliakia, hidastavat lapsen kasvua leikki- ja kouluikässä. Pituuskasvun hidastuminen on joskus alkavan keliakian selvin oire.

Lapsen tunne-elämän ongelmat ja masennus, joiden syynä voi olla laiminlyönti, voivat heijastua hormonitoimintaan ja hidastaa lapsen kasvua. Ravinnon puutteesta johtuvat pituuskasvuhäiriöt liittyvät yleensä nuorten vaikeisiin syömishäiriöihin.

Aivolisäkeperäinen lyhytkasvuisuus johtuu kasvuhormonituotannon vähentymisestä. Sen syytä voi olla vaikea selvittää. Joskus se johtuu aivolisäkkeen kasvaimesta. Kasvuhäiriön syynä voi olla myös lapsen sairauteen käytetty kortikosteroidilääkitys.

Kasvu on korjattavissa. Lyhytkasvuisuutta selvitetään aluksi neuvolassa, terveyskeskuksessa tai lastenlääkärin vastaanotolla. Laboratoriokokeilla etsitään lyhytkasvuisuutta aiheuttavia sairauksia. Myös luustoi-
kä arvioidaan. Tarvittaessa lapsi lähetetään lastentautien poliklinikalle lisätutkimuksiin. Kasvu korjaantuu, kun syynä oleva sairaus hoidetaan ja lapsen tunne-elämän tarpeet huomioidaan ja turvataan. Joskus tarvitaan kasvuhormonin korvaushoitoa.

Heikki Takala

Sotos / Weaver oireyhtymät, uutta ja vanhaa

Sotos- oireyhtymälle tyypillisiä piirteitä ovat lapsuusaajan kiihtynyt kasvu, luuston nopea kypsyminen ja usein kehitysvam-
maisuus. Oireiston aiheuttajaa ei tunnetta. Useimmat tapaukset ovat satunnaisia. Sotos-oireyhtymä on yhtä yleinen sekä tytöillä että pojilla. Taustalla voi piillä perimäaineksen rakennepoikkeavuus. Sotos-potilaat ovat suuri-
kokoisia jo syntytessään ja kasvu on alkuun kiihtynyttä. Pituuskasvu tasoittuu kouluikä lähestytessä. Henkinen suori-
tuskyky vaihtelee. Potilailla on jossain määrin enemmän käytöshäiriöitä ja kömpelyyttä kuin samankäisillä lapsilla yleensä. Erityisesti lapsuusiässä voi esiintyä vaikeuksia sosiaalisissa suhteissa, mutta nämä oireet vähenevät iän myötä.

Weaverin oireyhtymän syy on tuntematon. Esiintymistapa viittaa periyty-
miseen joko autosomissa vallitsevasti tai mahdollisesti X-kromosomisesti. Asia on yhä auki. Oirekuva muistuttaa pääpiirteissään Sotos-oireyhtymää, ja joskus näiden kahden diagnoosin välillä esiintyy epävarmuutta, varsinkin varhaislapsuudessa. Kiihtynyt kasvu jatkuu yleensä pitteppään Weaver-
oireyhtymässä kuin Sotos-
oireyhtymässä. Lapset ovat kömpelöitä. Kävely on usein jäykkää. Hahmotushäiriöt ovat yleisiä. Suoritusprofiili on tssäkin oireyhtymässä hyvin vaihteleva. Puheen ja kielen kehitysviive on melko yleinen. Käytöksen hallitsemisen vaikeutta kiukunpuuskineen esiintyy melko usein. Kumpaankin oireyhtymään saat-
taa liittyä erilaisia elinepamuodostumia, aivojen rakennepuutoksia ja myös epilepsiaa.

Sopeutumisvalmennuskurssien hakulomakkeita saa KELAN paikallistoimistoista. Vapaita paikkoja voi tiedustella myös hakuajan päättymisen jälkeen. Vaikeavammaiset (KKL 3§) lapset perheineen ovat etusijalla, mutta myös muut ryhmään sopivat hakijat otetaan huomioon. Sopeutumisvalmennuskurssille 4.2. – 8.2. 2002 on jo valittu osanottajat, mutta jos olet kiinnostunut voit ottaa yhteyttä suoraan alla olevaan osoitteeseen. Alkavalle kurssille voi tulla peruutuspaikkoja ja seuraavista kursseista päätettäessä otetaan huomioon tulledin kyselyiden määrä.

Tiedustelut:

MLL

Lasten ja nuorten kuntoutussäätiö Lasten kuntoutuskoti

Ruusulankatu 10, 00260 Helsinki

p. (09) 3481 1360,

faksi (09) 3481 1389,

lasten.kuntoutuskoti@mll.fi